

نسبت معماری و قدرت در دوره قاجار

۱-اکرم شمسی پور دهکردی

۲-مهدی مولوی چوبینی

چکیده:

در معماری دوره قاجار الگوپذیری از غرب و تلفیق آن با معماری سنتی ایرانی و وجود قدرت و سرمایه در میان طبقه حاکم و ثروتمند، سبب شد بخش گسترده‌ای از معماری در این دوره به خصوص در عهد ناصرالدین‌شاه ابزاری برای بیان تفکرات و قدرت طبقه اشراف و حاکم در جامعه شود که خود بروز تحولات و دگرگونی‌های عمده‌ای را در معماری به دنبال داشت و نمود آن از سویی در معماری فضاهای خصوصی و از سوی دیگر در معماری ارسن‌های شهری قابل مشاهده است. در این دوره، تنوع، خلاقیت، گشایش فضایی و برهم خوردن تناسبات انسانی و مردم‌واری در معماری، اسبابی برای قدرت‌نمایی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مذهبی است، که این مهم را در خانه‌های حاکم‌نشین و اشراف شهرهای مختلف نظیر اصفهان، کاشان، تبریز و حتی کاخ-قلعه‌های چهارمحال و بختیاری و همچنین در کاخ‌های سلطنتی پایتخت به‌عنوان فضاهای خصوصی و در برخی فضاهای مهم شهری مانند مسجد، مدرسه، تکیه و میدان به‌عنوان فضاهای عمومی شاهد هستیم؛ چنانکه در هریک از این فضاها ویژگی‌هایی شاخصی وجود دارد که به نوعی معماری را متمایز جلوه داده و تبدیل به مکانی برای شناسایی اندیشه و قدرت سازندگان خود کرده است. در این نوشتار بر آنیم تا هم نمود قدرت در معماری فضاهای خصوصی و عمومی را تحت تأثیر جریان‌ها و گرایش‌های فکری، اجتماعی و سیاسی و هم تأثیر قدرت را در شکل‌گیری ویژگی‌های شاخص‌های معماری این دوره بررسی کنیم.

کلید واژه‌ها: معماری، دوره قاجار، قدرت، فضاهای خصوصی، فضاهای عمومی

۱. کارشناسی ارشد مرمت بنا، کارشناس آموزش آموزشکده فنی دختران جوقان
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، معاون آموزشکده فنی دختران جوقان